

Fiskeridirektoratets Småskrifter

Nr. 6 — 1955

PLAN

FOR STATENS FISKARFAGSKULAR

Utgjeven av
FISKERIDIREKTØREN

BERGEN
A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI
1955

Staten driv no 5 fiskarfagskular. Ein ligg i Laksevåg ved Bergen, ein i Florø, ein på Aukra ved Molde, ein i Bodø og ein i Honningsvåg.

Statens fiskarfagskular har tre liner: høvedsmannslina, motorline og kokkeline.

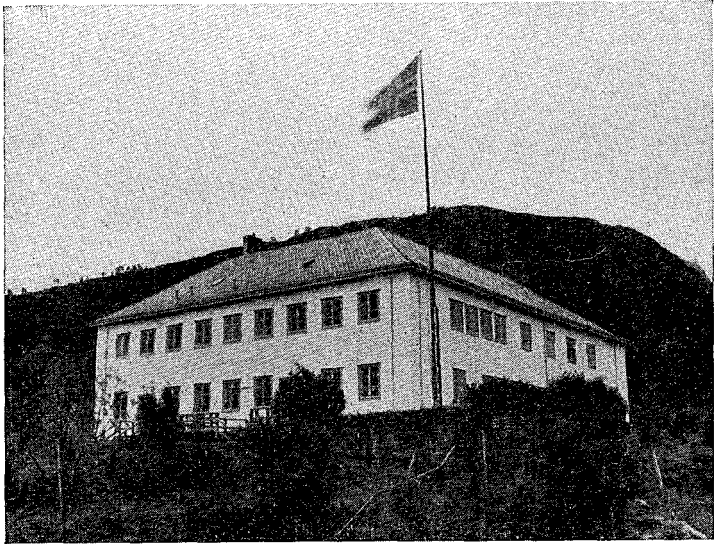
Alle skulane har høvedsmannslina, det vil seie fiskeskipperline. Motorline har skulane i Laksevåg, på Aukra og i Honningsvåg, og kokkeline har skulane i Laksevåg, i Florø og i Honningsvåg.

HØVEDSMANNSLINA

Høvedsmannslina eller fiskeskipperlina fører fram til kystskippereksamen av 1. klasse og til fiskareksamen. Kystskippersertifikat av 1. klasse gjev mellom anna rett til å føre farty på opp til 500 tonn på fiske og fangst. Undervisninga varer i 10 månader.

Undervisninga har desse formåla:

- a) Å gjere elevane meir dugande i dei greiner av fisket som dei alt har noka røynsle i.
- b) Å gje elevane kjennskap til anna fiske enn det dei har drive før, og lære dei å kjenne andre fiskefelt, andre metodar og andre tenkjelege utvegar for fiske, så dei

Statens Fiskerifagskule, Laksevåg.

kan make å leggje om eller utvide yrket sitt på ein formålstenleg måte.

- c) Å gje elevane kunnskaper om naturgrunlaget for fisket, så dei kan døme om framtidsvonene for fisket, og gjere seg opp ei sjølvstendig meining om dei aktuelle spørsmål som kan reise seg i fiskenæringa.
- d) Å gje elevane gode kunnskapar i navigasjon og motorlære og føre dei fram til kystskippereksamen av 1. klasse.
- e) Å gje elevane ei betre ålmenopplæring enn den folkeskulen gjev.

Det blir undervist i desse emna:

Ålmenfag: norsk, rekning, rekneskapsføring, naturfag, engelsk, helselære og samfunnslære.

Navigasjonsfag: navigasjon, meteorologi, motorlære, sjømannskap, signalering, radiotelefoni og bruk av ekkolodd.

Fiske-fag: reiskapslære og praktisk fiske, fiske-biologi og havlære.

MOTORLINA

Kurset varer i omlag 20 veker. Det blir halde eit vårkurs og eit haustkurs kvart år.

Motorkurset har til formål å lære elevane å stelle og passe fiskebåtmotorar. Dessuten skal det gje elevane så god opplæring i elektrisitetslære at dei får føresetnader til å ta vare på dei elektriske anlegga ombord i fiskefarty. Eksamen på denne lina gjev ingen rettar etter maskinistlova.

Det blir undervist i desse emna:

Almenfag: norsk, rekning, fysikk og kjemi.

Teoretiske yrkesfag: motorlære, elektrisitetslære, material-lære.

Praktiske yrkesfag: metallsløyd, motorlære, elektrisitetslære, maskinteikning.

Noko over halvparten av undervisningstida blir nytta til praktisk arbeid på verkstaden og til øvingar.

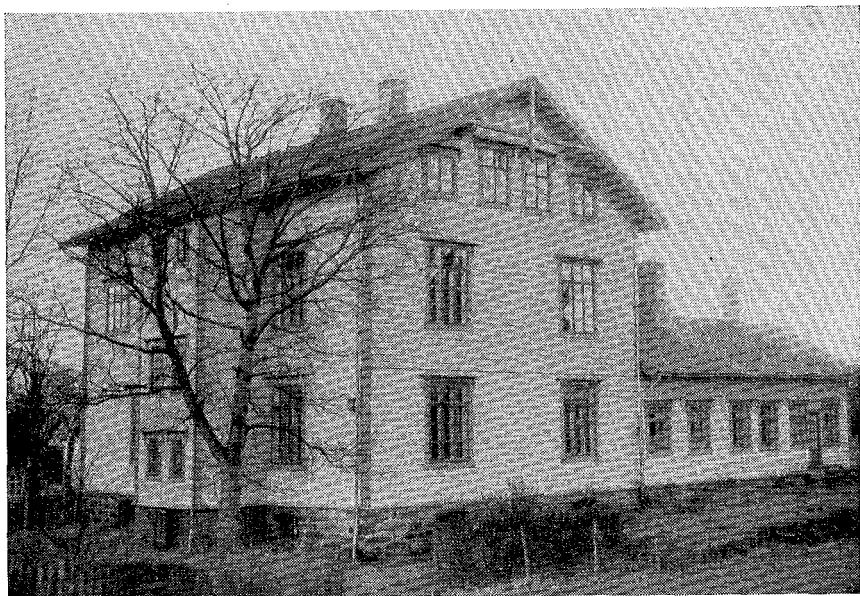
Kursa tek til 15. august og omlag 7. januar. Haustkurset sluttar til jul, vårkurset omlag 15. juni.

KOKKELINA

Opplæringa varer omlag 20 veker. Det blir halde eit vårkurs og eit haustkurs kvart år. Eksamen på kokkelina ved Statens fiskarfagskular gjev ikkje dei rettar som kokkar og stuertar i handelsflåten får etter lova frå 6. mai 1949.

Formålet med undervisninga på kokkelina er å lære opp byssepersonell til fiskeflåten.

Hovudvekta legg ein på den praktiske undervisninga. Den teoretiske undervisninga blir avgrensa til det naud-

Statens Fiskerifagskule, Florø.

synlege i norsk, rekning, rekneskapsføring, kostlære og hygiene.

Kokkeelevane lagar maten til heile skule-internatet i den tida dei er ved skulen. Skulane har hjelp til reingjering.

Kursa tek til 15. august og omlag 7. januar kvart år. Haustkurset sluttar til jul, vårkurset omlag 15. juni.

OPPTAKINGSVILKÅR

Høvedsmannslina (fiskeskipperlina).

Søkjarar til denne lina må leggje fram:

1. Vitnemål, fra folkeskulen.
2. Rettkjend attest for fartstid på dekkfarty og for å ha vore med på fiske. Fartstida må vere minst 24 månader etter at søkjaren har fylt 15 år.

3. Attest på fastsett skjema for at syn og høyrsel er gode nok.
4. Attest for framferd frå lensmann, prest eller annan offentleg tenestemann.
5. Vanleg helseattest.

Motorlina.

Søkjarar må leggje fram:

1. Vitnemål frå folkeskulen.
2. Rettkjend attest for fartstid. Attesten må gje opplysning om søkjaren har vore med på fiske i fartstida, og om han har fått øving i å passe motorar. Fartstida må vere minst 24 måneder etter at søkjaren har fylt 15 år, og han må ha fått øving i å passe motorar.
3. Attest for framferd frå lensmann, prest eller annan offentleg tenestemann.
4. Vanleg helseattest.
Det krevst ikkje verkstadspraksis.

Kokkelina.

Søkjarar må leggje fram:

1. Vitnemål frå folkeskulen.
2. Rettkjend attest for fartstid på dekkfarty. Attesten må gje opplysning om søkjaren har gjort teneste i byssa i fartstida. Det krevst minst 12 månaders fartstid med øving i byssa. Dessuten må søkjaren ha fylt 17 år før kurset tek til.
3. Attest for framferd frå lensmann, prest eller annan offentleg tenestemann.
4. Vanleg helseattest.
Søknadsfristane for dei einskilde kursa blir kunngjorde i dagspressa. Skulane gjev og alle opplysningar søkjaren måtte trenge.

Statens Fiskerifagskole, Aukra, (foto Birkeland).

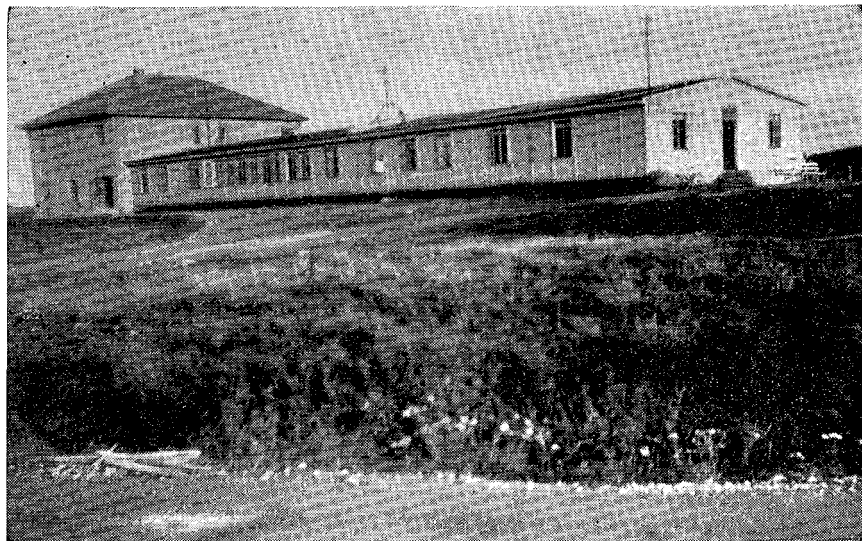
VILKÅR I SKULETIDA

(Gjeld alle tre linene).

Alle fem skulane er statsskular og høyrer inn under Fiskeridirektoratet. Dei er under tilsyn av eit råd som er oppnemnt for kvar skule. Alle søkjarar til skulane står likt utan omsyn til kvar i landet dei bur, og dei elevane som blir opptekne, får godtgjort reiseutgiftene til skulen og heim att når kurset er slutt.

Det krevst lækjarattest av dei elevane som blir opptekne ved skulane. Når elevane kjem til skulen, må dei la seg undersøkje slik som skulelækjaren fastset. Elevane og internatet står i heile skuletida under tilsyn av skulelækjaren.

På skulen bur elevane i internat og får fritt opphald. Dei betaler ikkje skulepengar. Dei må stelle roma sine sjølve.

Statens Fiskerifagskole, Bodø.

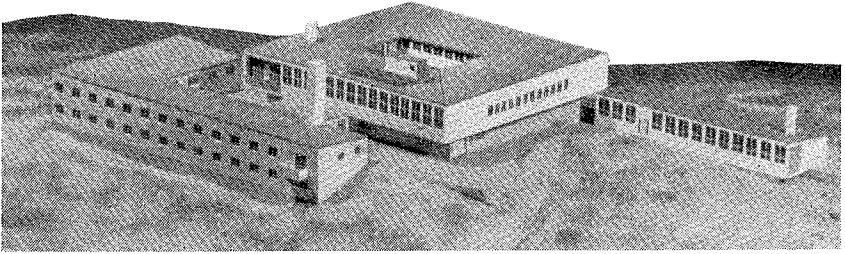
Elevane må sjølve halde seg med sengkledde, handkle og såpe. Dessutan må dei ha med seg arbeidsklede og sjøhyre.

Elevane må kjøpe skulebøker og anna skulemateriell.

Utgiftene til bøker og materiell på høvedsmannslina vil bli ca. kr. 350 for heile skuleåret. På motorlina vil desse utgiftene bli ca. kr. 125 og på kokkelina ca. kr. 50.

All undervisning er obligatorisk, og elevane har ikkje lov til å vere borte frå skulen eller frå timane utan løyve av styraren. Dersom ein elev forlet skulen utan rimeleg grunn, kan rådet krevje at han godtgjer utgiftene til opphaldet for den tid han har vore ved skulen.

Skulane er nå godt utstyrde med moderne undervisningsmateriell og samlingar til undervisninga. I nokon mon rår dei over småbåtar og fiskereidskapar som elevane kan

Statens Fiskerifagskole, Honningsvåg, (gave fra Oslo by).

få lov til å bruke i samråd med skulestyraren. Skulane har fagbibliotek der elevane kan låne fagbøker og tidsskrifter.

Juleferien varer ca. 18 dagar. Skulen betaler ikkje reise-pengar for heimreisa i feriane.

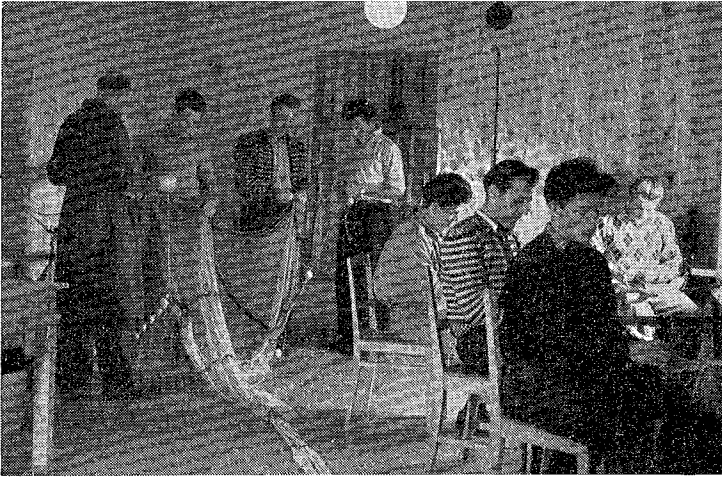
Elevane skipar elevlag og vel sine tillitsmenn som er elevane sine målsmenn andsynes skulen.

LITT MEIR OM DEI EINSKILDE LINER OG FAG

H ø v e d s m a n n s l i n a .

Fiskefaga.

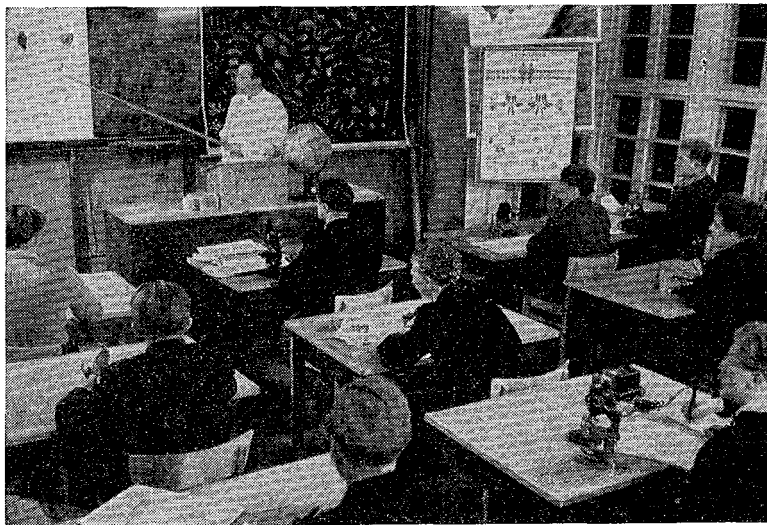
Alt før den unge fiskaren kjem til fiskerifagskulen, har han ein del kunnskapar om fisket. Han kjenner konstruksjonen og bruken av ein del reiskapar, og han veit noko om kvar fisken er og om vanane hans.. Men han vil ha stor nytte av å få betre kjennskap til livstilhøva hos dei fiskeslag som fiskarane legg seg mest etter, til dømes gyteområde og gytetid, vandringer og vandringsveggar, kor djupt fisken går i ymse høve, kva lys og temperatur har å seie for han, kva slags mat han et, næringsområda hans m. m. Fiske-læra gjev slike opplysningar, og dei vil hjelpe fiskaren til å forstå yrket sitt betre og finne ut kva slags reiskapar han skal bruke, og korleis han skal bruke dei.

Reiskapsarbeid.

Fiskelæra gjev og opplysningar om dei materiala som fiskereiskapane blir laga av og dei vareslaga som er i handelen. Ein får vite korleis reiskapane må lagast for å bli så effektive og handsamelege som råd er, og korleis dei skal stellast og vølast. Det blir dessutan òg lagt stor vekt på bruken av dei ymse reiskapane og utrustinga til dei ulike slags fiske. Så langt råd er freistar ein å knyte opplæringa til praktiske øvingar på sjøen, og ved utferder til verksemder og fabrikkar.

Ei viktig side av fiskelæra er å gje elevane kjennskap til anna fiske enn det dei har drive før. Det er svært få fiskarar som har nok kjennskap til naturtilhøva på den lange kysten vår og i det vide området der nordmennene elles fiskar, fiskerikdomane og fisket i heile dette området. Same fisket kan òg drivast på ulike måtar på dei ymse delar av kysten. Når fiskarane får kunnskapar om desse ting, kan dei leggje om drifta slik at ho løner seg betre.

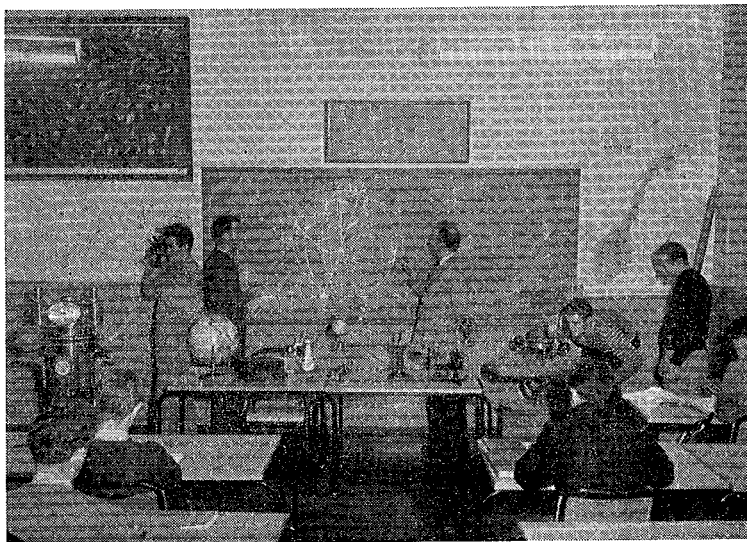

Frå ein biologitime.

Det finst fiskeslag og andre sjødyr som blir lite nytta i dag. Men kanskje kunne folk med betre kjennskap til dei nytte dei ut med god fortенeste. Rekefisket og størjefisket er døme på fiske som har byrja på eit slikt grunnlag.

Det er òg viktig å lære at havet ikkje er utømeleg; at fiska kan øydeleggjast eller minke ved rovdrift eller dersom dei blir uvitugt utnytta. Nå får fiskarane meir og meir å seie når det gjeld dei tiltak som styremaktene skal setje i verk for å verne om fiskesetnaden og dei økonomiske og sosiale interessene til fiskarane. Derfor treng fiskarane kunnskapar om naturgrunnlaget for fisket og om brigde i fiskesetnaden for å kunne døme sakleg om desse ting.

Den fisken som fiskarane skal fange, lever i sitt spesielle miljø, havet, og fiskerikdomane blir i stor mon påverka av tilhøva der. Det er særleg temperatur, salthald, straumar eller djupn- og botntilhøve som avgjer kvar fisken lever.

Navigasjonsundervisning.

Det er her nok å nemne at ein kan seie med stor visse kvar silda er når ein kjenner temperaturtilhøva i Norskehavet. Det er og vel kjent at torsken i Lofoten held seg i eit vasslag med ein viss temperatur, og står grunnare eller djupare alt etter kvar dette vasslaget er. Vil ein fiskar ha retteleg god kjennskap til fisket, bør han derfor få kunnskapar i havlære.

Navigasjonsfag.

Det er sagt at fiskarane skal leve både av havet og på havet. Dei må ofte finne fram til avgrensa fiskefelt der fisken skal takast. Derfor må dei vere svært flinke navigatørar. Men fiskarane må òg kunne ta seg fram over havet til oversjøiske fiskefelt.

Navigasjonsundervisninga ved skulane gjev solide kunnskapar både for kystnavigasjon og for segling over havet.

Saman med navigasjonssopplæringa får elevane òg øving i å bruke radiopeiling og ekkolodd, og dei får høve til å ta radiotelefonisertifikat.

Undervisninga i navigasjon fører fram til 1. kl. kyst-skippereksamen, som m. a. gjev rett til å føre båtar på opp til 500 tonn på fiske og fangst.

Ein skipper har ansvar for heile skuta. Han må derfor òg vite ein del om motorar og maskinar. Derfor krev navigasjonslova opplæring i desse faga. På fiskarfagskulane får elevane dessutan noko opplæring i verkstadsarbeid, så dei kan gjere enkle reparasjonar.

Almenfag.

Dei kunnskapane som folkeskulen gjev, til dømes i norsk og rekning, strekk ikkje til i alle høve for mange i eit moderne samfunn. Ein fiskeskipper i dag har stor nytte av å kunne ordleggje seg skriftleg. Han må ofte kunne skrive søknader, fylle ut skjema, tinge varer og føre korrespondanse med styremaktene, organisasjonar og salslag, verkstader og fabrikkar om båt, utstyr og fangst m. m.

Fiskarfagskulane repeterar kunnskapane frå folkeskulen i norsk og fører elevane vidare, med di ein legg serleg vekt på å utvikle evna til å ordleggje seg skriftleg, og til å setje opp slike skriv som kan kome på tale for fiskarane.

Navigasjonseksamen set og visse krav til norsk-kunnskapane.

I rekning er det naudsynleg å repeterer og utvide kunnskapane frå folkeskulen av omsyn til navigasjonen. Men reknetamen er òg verdfull på andre måtar. Fiskarane driv båten sin som ei forretning og må derfor vere både rekne- og rekneskapskunnige. For å stette det siste kravet har fiskarfagskulane undervisning i rekneskapsføring, og her får elevane lære å setje opp typiske fiskebåtrekneskapar.

Øving i å bruke radiotelefon.

Mellom ålmenfaga er og teki med litt naturfag, som berre utgjer ein liten del av pensumet, og har til formål å stø opp under dei andre faga. Det er til dømes naudsynleg å vite litt om plante- og dyrelivet i sjøen for å kunne forstå naturgrunnlaget for fiska, og ein må ha kunnskapar i fysikk for å skjøne korleis motoren, vinsjen, radiotelefonen, ekkoloddet, peileapparatet og det andre utstyret om bord verkar.

Fiskarfagskulane gjev og opplæring i engelsk som ein må ha for å skjøne engelske kart, fyrlistar og rorkommando.

I helselære får ein vite ein del om dei vanlegaste sjukdomane, og ein får instruksjon i førstehjelp og opplivingsfreistnad. Om råd er blir det og gjeve opplæring i symjing, noko alle fiskarar bør kunne.

Men privatøkonomien er berre ei side av fiskaren si økonomiske stode. Den andre sida gjeld samfunnet. I stor mon blir fiskarane under eitt råka av økonomisk nedgang i næringa. Mange spørsmål som knyter seg til desse problema, kan løysast når fiskarane står saman i sine faglege og økonomiske organisasjonar. For å få sakleg grunnlag å byggje på i slike spørsmål, får fiskarfagskule-elevane lære ein del om organisasjonspraksis, fiskarsamyrke og samfunnslære.

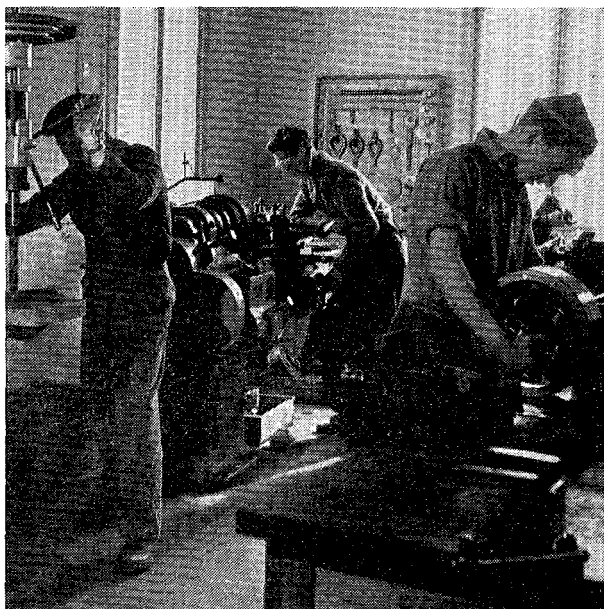
Tilslutt kan ein nemne at kunnskapar ikkje berre har verd i seg sjølv. All undervisning utviklar evna til å orientere seg i dei ymse spørsmål som reiser seg, og ho utviklar og tanken og evna til å ordleggje seg både skriftleg og munnleg. På den måten gjer ho og mennesket meir skikka for sitt spesielle yrke og for tilværet i det heile, og ho gjer livet mykje rikare for den einskilde.

M o t o r l i n a.

Motoren har minka slitet og gjeve fiskarane høve til å få betre kår. Han har og gjort fiske- og fangstfartya svært effektive og sikre i drift. Storleiken både på båt og motor har vorte større etter kvart, og hjelpemaskinane -har og vorte større og fleire.

Fiskarane har alltid hatt stor interesse for motorar og sume har etter kvart samla seg ein del kunnskapar om dei. Men røynslene har ofte vore dyrekjøpte, og det har skorta på handverksopplæring, så fiskaren ofte ikkje har kunna gjort småreparasjonar sjølv, jamvel om han hadde hjelpe-råder.

Motorkursa ved fiskarfagskulane skal gje både teoretisk og praktisk opplæring, og ein elev som har gått kurset kan ta vare på både hovud- og hjelpemaskineriet om bord på eit fiskefarty på ein forsvarleg og økonomisk måte og dess-utan gjere naudsynlege småreparasjonar.

Frå motorverkstaden.

Om lag halve skuletida blir nytta til praktisk arbeid på skuleverkstaden. Her får elevane lære å bruke fil, vinkel, passar og måleinstrument. Ein har god bruk for å kunne dette når ein skal passe saman lager med lita klaring. Elevane får og undervisning om gjenger og handsaming av gjengeverktøy. Dessutan får dei lære meisling, boring, dreining, sliping, tinnlodding, slaglodding, å lappe og skøyte røyr, å setje flensar på røyr o. s. b. Dei lærer og med små hjelperåder å støype metall- og støypejernlager. Så får dei øve seg i autogensveising. På verkstaden blir og motorar overhala, og elevane får øving i å køyre motorar av ulike typar. I smia lærer dei å smi og herde meislar o. l.

I motorlæra lærer dei korleis ekspløsjons- og forbrenningsmotoren verkar, og læraren går grundig igjennom dei

einskilde delar som t. d. forgasser, magnet, oljepumper, filter, dyser, regulatorar o. s. v., og verksmåten deira.

Materiallæra tek med dei vanlegaste metallar og legeringane og eigenskapane deira, og korleis dei blir handsama og nytta i motorane.

I elektrisitetlæra legg ein stor vekt på konstruksjonen av akkumulatoren og dynamoen, verkemåte og pass. Dei lærer og opplegg og kopling av elektriske anlegg om bord og om motstand og naudsynleg tverrskurd på elektriske leidningar.

Elevane får og opplæring i skissering og teikning. Dette vil dei ha stor nytte av når dei skal tinga nye delar til motoren.

I ålmenfaga, norsk og rekning friskar dei opp att kunnskapane frå folkeskulen, men lærer og meir så langt tida tillet det. I fysikk og kjemi får dei kunnskapar som hjelper dei til å forstå dei mekaniske og kjemiske prosessane som knyter seg til verksmåten åt motoren, til dømes om vektstenger, trykk, temperatur, rørsle, friksjon, forbrenning, eigenskapane til olje o. s. b.

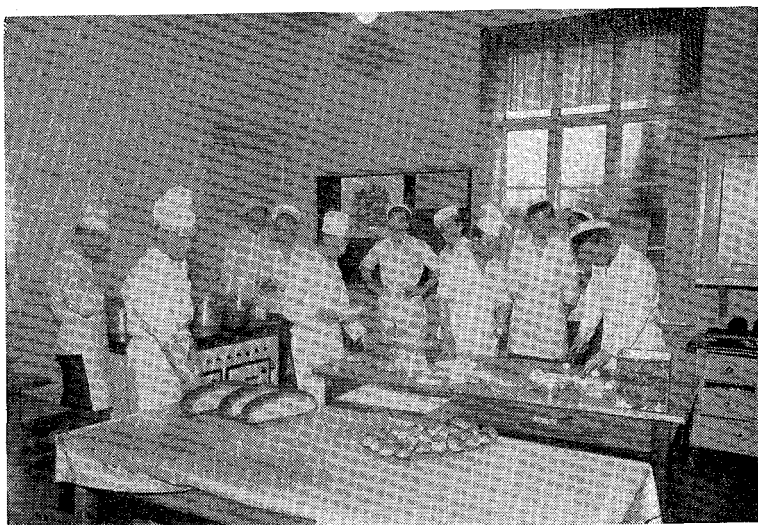
Elevane som har gått kurset, får godkjent 5 månaders verkstadstid.

K o k k e l i n a.

Fiskarane våre har etter kvart fått større og betre fart og driv og fiske på fjerne farvatn. Dette har auka krava til proviantering og matstell om bord.

Eit fullverdig kosthald om bord er òg over lag viktig for trivselen og arbeidsevna til mannskapet.

Det blir sett store krav til den som skal stå for proviantering og matlaging om bord i fiskefarty. Derfor har det vorte skipa kokkeliner ved nokre av statens fiskarfag-

Frå kokkeundervisninga:

skular. Her får elevane ei grundig og allsidig opplæring, både praktisk og teoretisk.

Undervisninga tek med desse faga:

Matlaging og brødbaking.

Elevane får lære å lage sunn og nærande kost og å nytte ut råstoffa rasjonelt. Hovudvekta legg ein på vanleg skipskost med dei vanlege brødslag, men dei får og lære å lage andre retter og anna bakverk som kan kome på tale ved særlege høve.

Orden, reinsemd og økonomisk bruk av provianten.

Reinsemd er svært viktig for helsa, og for å hindre smitte. Kokke-elevane får derfor undervisning i korleis dei skal halde matstell, kokekar, bysse, inventar og lugarar reine. Dei får og noko kjennskap til økonomisk fyring,

borddekking, servering, inndeling og samansetjing av måltida. Dei lærer og å rekna ut naudsynleg proviant til ymse turar og å setje opp proviantlister.

Kostlære.

Her får elevane kunnskapar om ymse næringsemne og verdien deira, om korleis dei skal setje saman kosten på best tenleg måte og ta vare på drikkevatnet om bord. Dei får og lære om sjukekost.

Rekning og rekneskapsføring.

I rekning friskar elevane opp att kunnskapane i dette faget frå folkeskulen og lærer meir, m. a. om inna- og utalands valuta, mål og vekt og prosentrekning. I rekneskapsføring lærer dei å setje opp og føre proviantrekneskap og proviantlister.

Norsk og engelsk.

I norsk legg ein vekt på å lære elevane å ordleggje seg skriftleg, så dei kan tinge varer, korrespondere, skrive søknader, fylle ut skjema o. s. b.

I engelsk lærer elevane enkle ord og vendingar som dei støyter på i yrket sitt og lese og forstå lettare engelsk tekst.

Hygiene.

Her kjem ein først og fremst inn på dei hygieniske tilhøva om bord, smittefare, kva reinhald har å seie, førstehjelp, innhald og bruk av medisinkista, sjukediett o. s. b.

*

Ein kan få fleire opplysningar ved å skrive direkte til skulane:

Statens Fiskarfagskule, Laksevåg.

Statens Fiskarfagskule, Florø.

Statens Fiskarfagskole, Aukra.

Statens Fiskarfagskole, Bodø.

Statens Fiskarfagskole, Honningsvåg.